

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๖๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔/๒๕๖๖

วันที่ ๒๖ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ระหว่าง ศาลปกครองกลาง

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายทศพร สุวานิช) ในคดีหมายเลขดำที่ บ. ๒๙๐/๒๕๖๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงตามหนังสือส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นายองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดกรวด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดอ่างทอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ และองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดกรวด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ต่อศาลปกครองกลางว่า เมื่อครั้งผู้ฟ้องคดีรับราชการในตำแหน่งวิศวกร ๕ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจการจ้างและผู้ควบคุมงานโครงการปรับปรุงถนนโดยการลงหินคลุก จำนวน ๓ โครงการ ในพื้นที่ตำบลป่าจี่ ต่อมามีการร้องเรียนเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอ่างทอง องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ได้สอบสวนทางวินัยแล้วเห็นว่าผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง จึงมีคำสั่งลดขั้นเงินเดือนหนึ่งขั้น ต่อมาผู้ฟ้องคดีโอนมารับราชการในสังกัดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ และได้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการดังกล่าวไปยังผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้สวนข้อเท็จจริงแล้วมีมติว่าการกระทำของผู้ฟ้องคดีมีมูลความผิดทางอาญาและมีมูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

อย่างร้ายแรงตามข้อ ๓ วรรคสาม และข้อ ๖ วรรคสอง ของประกาศคณะกรรมการพนักงาน ส่วนตำบลจังหวัดอ่างทอง เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวนการลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขอให้พิจารณาโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นพยานหลักฐานใหม่ ต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อขอให้พิจารณา ทบทวนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาแล้วมีมติไม่ทบทวนมติเดิมและให้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ดำเนินการตามมติเดิมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีหนังสือถึง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ให้ขอความเห็นชอบลงโทษทางวินัยผู้ฟ้องคดี ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ มีมติเห็นชอบให้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการ โดยก่อนออกคำสั่งดังกล่าว นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบลป่าจี่ว์ได้มีคำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลป่าจี่ว์เพิกถอนคำสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดี หนึ่งชั้น จากนั้นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงมีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ ผู้ฟ้องคดี อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ พิจารณาแล้วยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดี ไม่เห็นพ้องกับมติและคำสั่งดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางขอให้เพิกถอนคำสั่งและมติดังกล่าว รวมทั้งขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๕ ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดี

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลปกครองกลาง ผู้ฟ้องคดีได้โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม ที่บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาต้องพิจารณา ลงโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน วินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัย ทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจ ก้าวล่วงไปพิจารณาข้อเท็จจริงหรือฐานความผิดที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซ้ำมูลไว้ได้ คงทำได้เพียงพิจารณา ใช้ดุลพินิจในการลงโทษเท่านั้น มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีลักษณะเป็นการเตรียมการผูกมัด ดุลพินิจการออกคำสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหา ส่งผลให้ ถูกตัดสิทธิในการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจซ้ำมูลความผิดของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เมื่อพิจารณา เปรียบเทียบกับอำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในการไต่สวนและวินิจฉัยกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวย ผิดปกติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ (๒) ที่กำหนดให้กรณีผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีมติว่าการกระทำ ของผู้ถูกกล่าวหาไม่มีมูลความผิดทางอาญาและมีมูลความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

พยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดทั้งสองเกิดจากการใช้อำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ หากกรณีนี้ คดีอาญาศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้องความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ย่อมสามารถนำ คำพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาลงโทษทางวินัยได้ ดังนั้น ย่อมถือเป็นบทบัญญัติ ที่ปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เท่าเทียมกันและสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิด ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๙ ที่บัญญัติให้สิทธิผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาขอให้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาทบทวนมติกรณีมีพยานหลักฐานใหม่อันแสดงได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา มิได้ มีการกระทำความผิดตามที่กล่าวหาหรือกระทำความผิดในฐานความผิดที่แตกต่างจากที่ถูกกล่าวหา มิได้ ให้สิทธิผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเสียหายเป็นผู้ยื่นคำขอเองทั้งที่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีลักษณะเป็น การอุทธรณ์ร้องทุกข์หรือขอความเป็นธรรม แต่กลับบัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ยื่นคำขอ ประกอบกับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ที่เคยวินิจฉัยชี้มูล ความผิดผู้ถูกกล่าวหาและมีส่วนได้เสียเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาก่อนเป็นผู้พิจารณาคำขอ ส่งผลให้การพิจารณา ทางปกครองมีสภาพร้ายแรงที่อาจทำให้การพิจารณาไม่เป็นกลาง และแนวทางการพิจารณา พยานหลักฐานใหม่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีความหมายไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕๔ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐๑ ที่บัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษ ตามมาตรา ๙๘ มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองหรือมีสิทธิอุทธรณ์ดุลพินิจในการกำหนดโทษ ของผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกลงโทษนั้น ก่อนฟ้องศาลปกครองก็ได้ เป็นบทบัญญัติที่ตัดสิทธิองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ในการใช้ดุลพินิจ ถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทำได้เพียงพิจารณาดุลพินิจในการกำหนดโทษ ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่เท่านั้น มิได้ เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกลงโทษทางวินัยแต่อย่างใด และเมื่อกระบวนการไปสู่การฟ้องคดี ต่อศาลปกครองย่อมเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ฟ้องคดีซึ่งได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ส่วนในวรรคสอง บัญญัติให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีสิทธิขอเข้ามาเป็นคู่กรณีในคดีด้วยได้ แต่ไม่ได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ แต่อย่างใด ทั้งที่คำสั่งโทษทางวินัยเป็นผลมาจากการไต่สวนและชี้มูลความผิด ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ มาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๐๑ ขัดต่อหลักนิติธรรม ละเมิดศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค และเป็นบทสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหา

มีความผิด ผู้ฟ้องคดีขอให้ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ศาลปกครองกลางเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ มาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๐๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า ซึ่งศาลปกครองกลางจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มี คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่ปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรา ๙๘ วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อย่างไร กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบกับกรณี บทบัญญัติมาตรา ๙๘ วรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยในคำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๕๖ แล้วว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๒ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มีหลักการเดียวกันกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคสอง และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการเดียวกันกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ จึงเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้ว ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาเฉพาะประเด็นที่ขอให้ศาลวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๐๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า หรือไม่

ศาลมีคำสั่งให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เลขาธิการ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และเลขาธิการวุฒิสภา ทำคำชี้แจงพร้อมส่งข้อมูลต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้ดำเนินการตาม คำสั่งศาลแล้ว

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ฯลฯ

ฯลฯ

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๙๘ เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๙๑ แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหา ให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้น แล้วแต่กรณี

ฯลฯ

ฯลฯ

การดำเนินการทางวินัยตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนพิจารณาสั่งลงโทษผู้ถูกกล่าวหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนได้รับแจ้งมติที่ได้ขอให้

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๐๑ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ในประเด็นที่กำหนดให้มติการชี้มูลความผิดทางวินัยที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติแล้ว มีผลเป็นการบังคับให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาที่พิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยมีการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานของบุคคลผู้ถูกกล่าวหา นั้น โดยลำพังแต่เพียงการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นการชี้มูลความผิดทางอาญาแต่ให้มีผลผูกพันโดยเด็ดขาดไปถึงการลงโทษวินัยร้ายแรงในความผิดทางวินัย โดยให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาจะต้องลงโทษไปตามการชี้มูลทางอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น เห็นว่า หลักการพิจารณาความผิดในคดีอาญากับการพิจารณาความผิดทางวินัยนั้นแตกต่างกัน เพราะการพิจารณาความผิดทางวินัยนั้นเป็นการพิจารณาทางปกครองซึ่งมีกฎเกณฑ์ วิธีการ และการพิจารณา รวมทั้งวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังเช่นในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นหลักการอันสำคัญในคดีอาญา คือ “หลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา” ซึ่งหลักการเช่นนี้อาจมีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในลักษณะอื่นนอกจากคดีอาญาก็ได้ ดังเช่นรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ... (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐” และมาตรา ๑๖๐ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้อง... (๗) ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกแม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ (๔) ประกอบกับมาตรา ๑๖๐ (๗) ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่กำหนดในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นการสัมพันธ์ในทางกฎหมายมหาชน ในกรณีเช่นนี้รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๗๐ (๔) ประกอบกับมาตรา ๑๖๐ (๗) จึงมิได้ไม่ขัดกับ “หลักสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ของจำเลยในคดีอาญา” ตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นเพียงการชี้มูลความผิดในทางอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว เห็นได้ว่า กฎหมายดังกล่าวในคดีอาญายังได้กำหนดให้ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบ ๒ ชั้น คือ การพิจารณาของอัยการเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบว่าสมควรจะส่งฟ้องต่อศาลหรือไม่ และการตรวจสอบชั้นที่สอง คือ การพิจารณาของศาลอาญาว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ทั้งสองกระบวนการดังกล่าวถือเป็นกระบวนการในการกลั่นกรองและตรวจสอบในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีที่จะมีการลงโทษทางอาญา แต่ในกรณีของการชี้มูลความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ในทางวินัยซึ่งเป็นโทษทางปกครองนั้น กฎหมายกลับบัญญัติผลการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลผูกพันเด็ดขาดเป็นโทษวินัยอย่างร้ายแรงและผูกพันเด็ดขาดผู้บังคับบัญชาให้ต้องลงโทษเพียง ๒ สถาน คือ ให้ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ กรณีจึงเห็นได้ว่ากระบวนการในการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับผลที่ผูกพันผู้บังคับบัญชาให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาโดยปลดออกหรือไล่ออกเท่านั้น บทบัญญัติเช่นนี้จึงเป็นกระบวนการที่ยังขาดความเชื่อมโยงและขาดความชอบธรรมในทางกฎหมาย เพราะโดยเหตุผลของเรื่องแล้วควรจะต้องเป็นกรณีที่ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลและมีคำพิพากษาให้ลงโทษทางอาญาแล้ว จึงให้มีผลนำไปสู่การลงโทษทางวินัยโดยให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี โดยพิจารณาเทียบเคียงได้กับกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐมนตรีที่ต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๗๐ (๔) ประกอบกับมาตรา ๑๖๐ (๗) ดังกล่าวมาข้างต้น ดังนั้น โดยลำพังของผลแห่งการชี้มูลความผิดทางอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงยังไม่ควรจะมีผลผูกพันเด็ดขาดให้ต้องลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงโดยการปลดออกหรือไล่ออกทันที แต่ควรถือตามแนวทางที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ (๔) ประกอบกับมาตรา ๑๖๐ (๗) ซึ่งกำหนดให้มีผลผูกพันเด็ดขาดในกรณีเช่นนี้เป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาล นอกจากนั้น ในประเด็นที่มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่งบัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก นั้น เห็นว่า บทบัญญัติในลักษณะนี้ย่อมขัดต่อ “หลักการฟังความสองฝ่าย” ซึ่งถือเป็นกฎหมายทั่วไปที่ต้องนำมาพิจารณาในกรณีดังกล่าว อีกทั้งหลักฟังความสองฝ่ายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้รับการยืนยันไว้ในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยชัดแจ้ง และได้ใช้เป็นหลักการพิจารณาทางปกครองมาโดยตลอด

อยู่แล้ว จึงไม่อาจถือได้ว่าการให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาในชั้นไต่สวนก่อนการชี้มูลของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการให้สิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพราะการไต่สวนชี้มูลความผิดในทางอาญา ย่อมมีวัตถุประสงค์ในทางอาญา แต่ “หลักการฟังความสองฝ่าย” ซึ่งเป็นกระบวนการพิจารณาในการ ออกคำสั่งทางปกครองย่อมมีวัตถุประสงค์และสาระสำคัญที่แตกต่างกับการกล่าวหาในคดีอาญา กล่าวคือ หลักการฟังความสองฝ่ายในกระบวนการออกคำสั่งทางปกครองนั้น คู่กรณีจะต้องมีสิทธิ ที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอเพื่อการใช้สิทธิในการชี้แจงแสดงเหตุผล ในขณะที่กระบวนการ ชี้มูลความผิดทางอาญาเป็นเพียงกระบวนการชี้มูลเบื้องต้นเพื่อจะนำไปสู่การตรวจสอบกลับกรองอีก ๒ ชั้น คือ ชั้นอุทธรณ์และชั้นศาล นอกจากนี้ หลักการฟังความสองฝ่ายมีข้อเรียกร้องว่าจะต้อง เป็นการรับฟังคู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง จึงไม่อาจนำเอาผลการพิจารณาเพื่อชี้มูล ความผิดในทางอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาบังคับใช้ว่าเป็นการพิจารณาโดยชอบตาม กระบวนการฟังความสองฝ่ายในวิธีพิจารณาทางปกครองก่อนที่จะมีคำสั่งทางปกครอง เพราะการฟัง ความสองฝ่ายก่อนการลงโทษทางวินัยจะต้องกระทำโดยผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจออกคำสั่งลงโทษ ทางวินัยกับผู้ถูกกล่าวหาโดยตรงตามกระบวนการพิจารณาในการลงโทษทางวินัยตามกฎหมายเท่านั้น กรณีจึงเห็นได้ว่า แม้ผู้บังคับบัญชาจะถูกผูกพันตามบทบัญญัติมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ที่ให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ชี้มูลก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวก็ไม่อาจลบล้าง หลักการฟังความสองฝ่ายซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปและเป็นหลักพื้นฐานอันสำคัญในกระบวนการ ออกคำสั่งทางปกครองได้

ประเด็นที่สมควรพิจารณาต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ และเสรีภาพเกินสมควรแก่เหตุหรือไม่ มีข้อพิจารณา ดังนี้

กรณีเป็นไปตามหลักความเหมาะสมหรือไม่ มีความหมายว่า มาตรการที่กำหนดจะต้อง เป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ กรณีนี้เห็นได้ว่า มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การปราบปรามทุจริตในภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ดังกล่าว จึงเป็นบทบัญญัติที่ทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้ แต่กรณีว่าเป็นไปตามหลักความได้ สัดส่วนหรือไม่ เห็นว่า หลักความได้สัดส่วน มีความหมายว่า มาตรการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น จะต้องเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลน้อยที่สุด กล่าวคือ หากมีมาตรการอื่นที่กระทบต่อสิทธิ ของบุคคลได้น้อยกว่าและสามารถทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ก็จะต้องเลือกใช้มาตรการที่มีผลกระทบต่อ สิทธิของบุคคลน้อยกว่า ดังนั้น เมื่อมาตรการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิ

ของบุคคลที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายทั่วไปตามหลักการฟังความสองฝ่าย กรณีจึงสมควรต้องใช้มาตรการที่สามารถทำให้บรรล่วัตถุประสงค์ได้โดยมีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลน้อยกว่า กล่าวคือ สมควรให้ผู้ที่จะถูกลงโทษทางวินัยตามผลการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีโอกาสในการโต้แย้งหรือชี้แจงแสดงเหตุผลต่อผู้บังคับบัญชาตามหลักฟังความสองฝ่ายก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะออกคำสั่งลงโทษทางวินัยด้วย แม้ในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาจะถือว่าสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัย ตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหานั้นก็ตาม ดังนั้น เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ดังกล่าว ไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปในระดับรัฐธรรมนูญ จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ส่วนประเด็นที่ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า หรือไม่ นั้น เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบที่ให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัยมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักฟังความสองฝ่ายซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป แต่ในกรณีที่ต้องถูกบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามการชี้มูลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ผู้ถูกกล่าวหาได้ถูกตัดสิทธิในเรื่องการฟังความสองฝ่าย รวมทั้งสิทธิอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิมตามหลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าว รวมทั้งยังถูกตัดสิทธิตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ไปหลายประการ เช่น สิทธิในการโต้แย้งแสดงเหตุผลโดยครบถ้วนตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สิทธิในการอุทธรณ์ทั้งข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและการใช้ดุลพินิจ สิทธิในการขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง รวมทั้งสิทธิในการขอให้พิจารณาใหม่ เป็นต้น กรณีจึงเห็นได้ว่า มาตรการลงโทษทางวินัยร้ายแรงโดยผลของมติชี้มูลความผิดทางอาญาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง จึงเป็นบทบัญญัติที่สร้างความไม่เสมอภาคให้เกิดขึ้นในกระบวนการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมาก และอาจถือได้ว่าเป็นการดำเนินการในสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันอีกด้วย จึงเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคห้า นั้น เห็นว่า ไม่เป็นกรณีที่ชัดหรือแย้งดังที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง

ประเด็นโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๙ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๙ เป็นหลักการที่บัญญัติขึ้นใหม่ตามหลักการดำเนินการเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายให้ครบขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนฟ้องคดีปกครอง เป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการได้สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่มุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ถูกต้องเพื่อทำความจริงให้ปรากฏ เนื่องจากการชี้มูลความผิดทางวินัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจเกิดความผิดพลาด จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนที่จะพิจารณาลงโทษทางวินัยตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหาแล้ว จึงต่างจากการขอให้พิจารณาใหม่ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕๔ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า

ส่วนประเด็นโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐๑ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีการเพิ่มหลักการให้สิทธิผู้ถูกลงโทษทางวินัยฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ทันที เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและลดขั้นตอนการดำเนินการโดยมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีว่าในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองแต่มีได้ฟ้องคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ศาลปกครองแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบและขอเข้าเป็นคู่กรณีในคดีนั้นได้ แม้บทบัญญัติมาตรา ๑๐๑ ดังกล่าว จะมีได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่หากผู้ถูกลงโทษเห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการกระทำของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องดังกล่าว ย่อมสามารถใช้สิทธิเรียกร้องในเรื่องดังกล่าวต่อศาลได้ จึงเห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๐๑ ไม่ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคห้า

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคหนึ่ง ข้อหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมีข้อเสนอแนะให้องค์กรผู้รับผิดชอบการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยให้นำหลักการฟังความสองฝ่ายมาใช้บังคับในกระบวนการก่อนที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาจะออกคำสั่งลงโทษทางวินัยตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยเร็ว

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ